

29 mei 1987

Eerste Kamer

Nr. 12.908

AT

Hoge Raad der Nederlanden

Arrest

in de zaak van:

1. Peter STRUYCKEN, wonende te Gorinchem,
2. Gerard Anthony UNGER, wonende te Bussum,
EISERS tot cassatie, incidenteel verweerders,
advocaat: Mr. R. Laret,

t e g e n

Daniël Hendrik RIET, handelend onder de naam
Postzegelhandel Jan Riet,
gevestigd te Utrecht,
VERWEERDER in cassatie, incidenteel eiser,
advocaat: Mr. C.J.J.C. van Nispen.

1. Het geding in feitelijke instanties

Eisers tot cassatie - verder te noemen Struycken en Unger - hebben bij exploit van 19 juli 1982 verweerder in cassatie - verder te noemen Riet - gedagvaard voor de Rechtbank te Utrecht en gevorderd dat de Rechtbank Riet zal verbieden de in de dagvaarding omschreven "maximumkaart" openbaar te maken en te verveelvoudigen of op andere wijze in het verkeer te brengen zonder voorafgaande toestemming van Struycken en Unger op straffe van een dwangsom van f. 1.000,-- voor iedere overtreding van het te geven verbod, en voorts Riet te veroordelen om aan Struycken en Unger ter zake van schadevergoeding f. 10.000,-- te voldoen.

Nadat Riet tegen die vordering verweer had gevoerd, heeft de Rechtbank, na bij tussenvonnissen van 6 april 1983 partijen de gelegenheid te hebben gegeven nadere inlichtingen te verstrekken, bij vonnis van 21 december 1983 Riet veroordeeld om aan Struycken en Unger tegen kwijting te betalen een bedrag van f. 10.000,--, vermeerderd met de wettelijke rente over dit bedrag vanaf de dag der inleidende dagvaarding, 19 juli 1982 tot die der voldoening, met afwijzing van het meer of anders gevorderde.

Tegen deze vonnissen heeft Riet hoger beroep ingesteld bij het Gerechtshof te Amsterdam.

Bij arrest van 9 mei 1985 heeft het Hof de

vonnissen van de Rechtbank vernietigd en Riet veroordeeld om aan Struycken en Unger ieder te betalen de som van f. 2.000,-- met de wettelijke rente over dat bedrag, te rekenen van 19 juli 1982 tot de dag der voldoening, met ontzegging van het meer of anders gevorderde.

Het arrest van het Hof is aan dit arrest gehecht.

2. Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het Hof hebben Struycken en Unger beroep in cassatie ingesteld, waarna Riet incidenteel beroep heeft ingesteld. De cassatiedagvaarding en de conclusie houdende het incidentele beroep zijn aan dit arrest gehecht en maken daarvan deel uit.

Partijen hebben over en weer geconcludeerd tot verwerping van de beroepen.

De zaak is voor partijen toegelicht door hun advocaten.

De conclusie van de Advocaat-Generaal Franx strekt tot verwerping van het principale en het incidentele beroep.

3. Feiten en vraagstelling

3.1 Van het volgende kan in cassatie worden uitgegaan.

In 1981 heeft de PTT uitgegeven een "Beatrix" postzegel in de waarde van 65 cent; Struycken is de ontwerper van het daarop afgebeelde portret; Unger is de ontwerper van de op die postzegel voorkomende letters en cijfers.

Zonder toestemming van Struycken en Unger heeft Riet van deze postzegels zgn. maximumkaarten - ongeveer ter grootte van een ansichtkaart - laten drukken en ten verkoop aangeboden, waarop "van het portret een sterk vergrote afbeelding en wat het lettertype en de zijkanten van de afbeelding betreft een (enigszins) afwijkende nabootsing is weergegeven van hetgeen op gemelde postzegel is afgebeeld" (vaststelling van de Rechtbank).

Het auteursrecht op de postzegel is niet bij wet, besluit of verordening noch blijkens mededeling op het werk zelf of bij de openbaarmaking daarvan uitdrukkelijk (door de PTT) voorbehouden.

3.2 In cassatie zijn twee vragen aan de orde: ten eerste de vraag of Riet inbreuk heeft gemaakt op het aan Struycken en Unger toekomende auteursrecht en deswege tot schadevergoeding gehouden is; ten tweede de vraag of Riet bovendien inbreuk heeft gemaakt op het persoonlijkheidsrecht van Struycken en/of van Unger. Het Hof heeft de eerste vraag ontkennend beantwoord; daartegen richt zich het middel in het principaal

beroep met vier onderdelen. De tweede vraag heeft het Hof bevestigend beantwoord; daartegen richt zich het middel in het incidenteel beroep met twee onderdelen.

4. Beoordeling van het middel in het principaal beroep

4.1 Onderdeel 1 richt zich tegen 's Hofs oordeel dat de postzegels zijn openbaar gemaakt door of vanwege de openbare macht zodat art. 15b van de Auteurswet 1912 (Aw) van toepassing is (rechtsoverweging 4.3). Het onderdeel faalt.

Het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (PTT) - in zich verenigende "takken van Rijksdienst" als bedoeld in de Bedrijvenwet 1928 - is bij de Aanwijzingswet PTT 1954 aangewezen "voor een afzonderlijk beheer, als bedoeld in artikel 88 der Comptabiliteitswet". Het gaat hier derhalve om - in de termen van de thans geldende Comptabiliteitswet 1976 - "onderdelen van de Rijksdienst", die functioneren onder verantwoordelijkheid van de met het beheer belaste minister.

Art. 1 lid 2 van de Postwet 1954 bepaalt dat de Staat het in het eerste lid bedoeld vervoer - kort gezegd: het door de Staat te verrichten postvervoer - doet verrichten door de PTT. De in verband met de uitvoering van die taak voorziene uitgifte van post-

zegels is geregeld in de art. 26 en 27 van het Postbesluit 1955 en de ter uitvoering van dat Besluit door de directeur-generaal van de PTT genomen beschikkingen.

Gegeven deze omstandigheden heeft het Hof met juistheid geoordeeld dat de openbaarmaking van postzegels door de PTT een openbaarmaking is door of vanwege de openbare macht als bedoeld in art. 15b Aw. De in het middel genoemde omstandigheid dat "de werkzaamheden van de PTT niet tot de medewerking aan overheidstaken zijn beperkt" doet daaraan niet af.

4.2 Onderdeel 2 strekt ten betoge dat het Hof art. 15b, voor zover inhoudende dat, bij gebreke van een voorbehoud van het auteursrecht op één van de in dat artikel bedoelde wijzen, "verdere openbaarmaking of verveelvoudiging daarvan niet als inbreuk op het auteursrecht wordt beschouwd" (rechtsoverweging 4.4) niet van toepassing had mogen oordelen, "omdat het auteursrecht op de postzegel niet aan de PTT is overgedragen". Het faalt omdat tekst noch strekking van art. 15b ruimte laten voor een uitleg van dat artikel welke de toepassing ervan beperkt tot werken waarvan het auteursrecht aan de openbare macht zelf toekomt.

4.3 De onderdelen 3 en 4 lenen zich voor gezamenlijke bespreking, omdat zij beide betrekking hebben op de uitleg van het begrip "verdere openbaarmaking en verveelvoudiging daarvan" in art. 15b. Aan beide onderdelen ligt de stelling ten grondslag dat "openbaarmaking" en "verveelvoudiging" in art. 15b een andere, beperktere betekenis hebben dan aan deze begrippen elders in de Auteurswet toekomt. Deze stelling kan niet worden aanvaard, omdat zij miskent dat de art. 12 en 13 de strekking hebben de betekenis van die begrippen voor de gehele Auteurswet nader te bepalen. Onder verveelvoudiging in art. 15b moet mitsdien, op de voet van het bepaalde in art. 13 Aw, mede worden verstaan de nabootsing van het werk in gewijzigde vorm. 's Hofs oordeel dat Riet door de uitgifte van de onderhavige maximumkaarten met ver-grote afbeelding de postzegel heeft verveelvoudigd is derhalve juist. Beide onderdelen falen.

5. Beoordeling van het middel in het incidenteel beroep

5.1 Het Hof heeft vastgesteld "dat de postzegel een kunstzinnige eenheid vormt van beeld en belettering (waaronder mede de cijfers begrepen) en moet worden geacht een werk van twee makers: Struycken en Unger, te vormen" (rechtsoverweging 4.9). Het Hof heeft voorts vastgesteld dat de kunstzinnige eenheid

van het werk "door de toepassing van het dikkere en grovere letter- en cijfertype" "wordt verminkt op een wijze die nadeel zou kunnen toebrengen, en in dit geval moet hebben toegebracht, aan de eer of de naam van de makers en aan hun waarde in deze hoedanigheid" (rechtsoverweging 4.12).

Op grond van deze vaststellingen heeft het Hof geoordeeld dat het persoonlijkheidsrecht van Struycken en Unger is geschonden en heeft het Hof hun ieder een schadevergoeding van f. 2.000,-- toegekend.

5.2 Voor zover het middel ervan uitgaat dat het Hof zijn oordeel heeft gebaseerd op het bestaan van een gemeenschappelijk auteursrecht op de postzegel, als bedoeld in art. 26 Aw, mist het feitelijke grondslag. Uitgaande van de kunstzinnige eenheid van het werk als geheel heeft het Hof niet anders gedaan dan als zijn oordeel uitspreken dat een verminking van het geheel in dit geval het persoonlijkheidsrecht schendt zowel van de maker van het portret - die op grond van die kunstzinnige eenheid er aanspraak op kan maken dat zijn aandeel in het werk alleen in combinatie met de bijpassende belettering wordt openbaar gemaakt - als van de maker van de belettering - die op dezelfde grond er aanspraak op kan maken dat de postzegel niet met andere dan de door

hem ontworpen letters en cijfers wordt openbaar gemaakt of verveelvoudigd. 's Hofs oordeel geeft niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting en kan, verweven als het is met waarderingen van feitelijke aard, voor het overige in cassatie niet op zijn juistheid worden getoetst. Het is niet onbegrijpelijk en behoefde geen nadere motivering. Voor zover het middel feitelijke grondslag heeft, stuit het in beide onderdelen daarop af.

6. Beslissing

De Hoge Raad:

in het principaal beroep:

verwerpt het beroep;

veroordeelt Struycken en Unger in de kosten van het geding in cassatie, aan de zijde van Riet tot aan deze uitspraak begroot op f. 456,30 aan verschotten en f. 2.500,-- voor salaris;

in het incidenteel beroep:

verwerpt het beroep;

veroordeelt Riet in de kosten van het geding in cassatie, tot aan deze uitspraak aan de zijde van Struycken en Unger begroot op f. 100,-- aan verschotten en f. 2.500,-- voor salaris.

- 10 -

Dit arrest is gewezen door de vice-president
Ras als voorzitter en de raadsheren De Groot,
Hermans, Roelvink en Boekman, en in het openbaar
uitgesproken door Mr. Hermans op 29 mei 1987.

coll. in Mr. - 100

W. H. S. B. Boekman